

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

LII год. од изласка
XXIX год. непрекидног издажења

5.11. Нови Сад, јануар, 1980.
Број 1

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Јован А. Јерковић	Противизвршење (реегзекуција)
Иван Кркљуш	Упућивање на парницу наследника
Dr Adam Vass	Питање састава грађанско-жалбеног већа вишег суда након доношења Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима САПВ
Др Миленко Крећа	Примена концепције интертемпоралног права у Бечкој конвенцији о уговорном праву од 1969.

ПОЛЕМИКА

Др Борис Визнер	Примједбе на чланак мр Јована Гуцуње о „Условима за вршење права задржавања према Закону о облигационим односима”

ПРАВНА ПРАКСА

Из Билтена судске праксе

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

LII год. од изласка
XXIX год. непрекидног издажења

Нови Сад, јануар, 1980.
Број 1

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Јован Л. Јерковић
судија Врховног суда Војводине

ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ (РЕЕГЗЕКУЦИЈА)

У досадашњој судској пракси нису били ретки случајеви да после окончаног извршног поступка, а у којем је принудним путем реализовано потраживање повериоца, извршна исправа на основу које је спроведено извршење буде одлуком надлежног органа учињена правно неважећом, па услед тога престане да постоји и у њој садржано повериочево потраживање (извршни захтев)¹ према дужнику (извршенику). Такође су били присутни и случајеви у којима је спроведеним извршењем принудно наплаћено потраживање повериоца, иако је дужник после покретања извршног поступка или у току тог поступка добровољно измирио то исто повериочево потраживање. У свим тим случајевима, који су се према изнетом сводили углавном на ове две могуће процесне и материјално-правне ситуације, поверилац је држао без правног основа све оно што је примио спроведеним извршењем из дужникове имовине. У првој ситуацији настала је таква правна промена у погледу саме извршне исправе (извршног наслова), која повлачи за последицу њену правну неважност и чини потраживање (извршни захтев) повериоца инегзистентним, док у другој ситуацији долази до гашења повериочевог потраживања услед добровољног испуњења од стране дужника (извршеника).

Посматрано са аспекта одговарајућих правила имовинског права дужник је у реченим случајевима начелно узевши мо-

¹ Значење појединих израза употребљених у новом Закону о извршном поступку дато је у чл. 15. тог закона, док су у загради наведени изрази из правних правила предатног ЗИО.

гао покренути нову парницу против повериоца (тражиоца извршења) као ранијег титулара извршне исправе за повраћај из основа неправичног обogaћења оно што је извршењем добио. Тиме би се дужник излагао не само новим трошковима, већ и ризику да у међувремену претрпи штету од евентуалног оштећења односно пропасти предмета (ствари или права) чији се повраћај тражи. Стога је по правним правилима предатног Закона о извршењу и обезбеђењу (даље ЗИО), која су се у недостатку позитивних прописа примењивала у досадашњој судској пракси, био предвиђен институт противизвршења (реегзекуције). Применом овог, сада већ класичног института извршног поступка, било је омогућено дужнику (противизвршиоцу) да знатно брже и са што мање трошкова оствари повраћај свега оног, што је ранији поверилац фактички примио на основу спроведеног извршења и то услед престанка извршне исправе (извршног наслова) држи без правног основа.

Установа противизвршења (реегзекуције) предвиђена је и у новом Закону о извршном поступку (ЗИП), који је ступио на снагу 1. октобра 1978. године (чл. 59—62) и регулисана је у основи по угледу на правна правила из предатног закона (пар. 45. ЗИО), али уз извесне значајне разлике на које ћемо у току даљег излагања указати кроз упоредно приказивање.

Имајући у виду одређена искуства из досадашње судске праксе сматрамо, да се сасвим извесно и у будуће може очекивати у пракси појава случајева у којима ће дужник мимоилазећи могућност коришћења института противизвршења покренути парницу против ранијег повериоца ради повраћаја оног, што је овај поверилац на основу спроведеног извршења примио у оквиру реализације свог тада постојећег потраживања. Овај је проблем сада од посебног значаја за судску праксу, пошто је одредбом чл. 59. ст. 3. новог Закона о извршном поступку изричито предвиђено да дужник своје потраживање не може остваривати у парничном поступку пре истека рока прописаног у ст. 2 истог члана за подношење предлога противизвршења. Поменути пропис представља значајну новину у односу на предатни ЗИО и несумњиво је когентног карактера, што значи да је суд дужан по службеној дужности да пази на његову примену тј. да ли је тужба дужника поднета пре истека рока прописаног у закону за подношење предлога противизвршења. Ако суд установи да ова неопходна процесна претпоставка за остваривање дужниковог потраживања у парничном поступку није остварена, тада би имао са тужбом дужника да поступи као са предлогом за противизвршење поднетим у извршном поступку, а не да тужбу као недозвољену одбаци. За случај да суд до таквог установљења дође у току расправљања по тужби дужника, онда би сходно одредби чл. 19 ст. 1 Закона о парничном поступку (ЗПП) решењем имао да обустави парнични поступак, с тим да ће се по правоснажности тог решења поступак наставити у складу са одговарајућим одредбама Закона о извршном поступку (чл. 59—62).

Проблем заправо настаје онда када суд пропусти да поступи у складу са својом наведеном процесном обавезом, те по тужби дужника мериторно расправља и одлучи о основаности његовог захтева, који је могао остваривати предлогом за противизвршење. Суштина проблема своди се на питање да ли је у таквом случају пресуда донета битном повредом одредаба парничног поступка из чл. 354. ст. 1. ЗПП, а на коју се указује у жалби странке. Сматрамо да такав жалбени разлог не би био основан с обзиром да на листи разлога због којих се жалбом може побијати судска одлука у парничном поступку (чл. 353. ЗПП) није предвиђено, да се може нападати и из разлога што је о ствари одлучено у парничном, а не у ванпарничном односно извршном поступку. То је сасвим разумљиво, јер се питање односа између парничног и ванпарничног (извршног) поступка не поставља више као питање апсолутне стварне надлежности редовног суда², као што је то било уређено по прописима бившег југословенског грађанског парничног поступка (ГРПП). Стога суд не би могао да одбаци тужбу полазећи само од тога да расправљање ствари и мериторно одлучивање спада у надлежност ванпарничног односно извршног поступка. Мишљења смо, да је ово становиште у складу са одредбом чл. 19. ст. 1. ЗПП и начелном одредбом чл. 2. ст. 2. истог закона по којој суд не може одбити да одлучује о захтеву за који је стварно надлежан. Из овога се основано може извести као коначни резиме, да ако је о самом захтеву спора одлучено у складу са одговарајућим правилима материјалног права тада не би било оправдано и у интересу процесне економије укидање такве, у суштини законите судске одлуке, само због тога што је о ствари одлучено у парничном, а могло се одлучити у ванпарничном односно извршном поступку.

Противизвршење је остварљиво само ако за то кумулативно постоје законом строго одређене претпоставке од којих на првом месту треба истаћи ону општег карактера без чијег је постојања могућност реекзекуције апсолутно искључена. Та се претпоставка састоји у чињеници, да је повериочево потраживање реализовано током извршног поступка (принудно или добровољним намирењем од стране дужника).

Поред ове претпоставке општег карактера треба кумулативно да постоји и један од у закону таксативно наведених разлога због којих се може предложити противизвршење, као посебна претпоставка (чл. 59. ст. 1. тач. 1—4. ЗИП — пар. 45. бив. ЗИО), и то:

1) Ако је извршна исправа правоснажно укинута, преиначена, поништена или стављена ван снаге (тач. 1. ст. 1. чл. 59. ЗИП). Овај је разлог за реекзекуцију био предвиђен и у претходном ЗИО чија се законска формулација у суштини сводила

² Питање стварне надлежности судова је организационо питање, које се уређује законом републике односно покрајине — види чл. 17. и сл. Закона о редовним судовима (пречишћени текст — Сл. лист САНП бр. 3/79).

на то, да је извршна исправа (извршни наслов) услед укидања или преиначења у целости или делимично престала да постоји. У вези с тим треба ради разрешења постојеће дилеме у судској пракси изнети мишљење, да разлог за реекзекуцију постоји и онда ако је извршна исправа на основу које је спроведено извршење укинута поводом усвајања захтева за заштиту законитости надлежног јавног тужиоца и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење (чл. 408. и 415. ЗПП).

2) Ако је дужник у току извршног поступка измирио потраживање повериоца, које је и поред тога спроведеним извршењем поново наплаћено од дужника (тач. 2. ст. 1. чл. 59. ЗПП). У том случају извршна исправа на основу које је уследило извршење није престала формалноправно да постоји, већ је само дошло до гашења тј. престанка у њој садржаног материјалноправног потраживања (извршног захтева) повериоца услед намирања од стране дужника. Уколико је, међутим, до испуњења те дужникове обавезе дошло од стране неког трећег лица на пример по основу споразума са дужником о преузимању испуњења (чл. 453. Закона о облигационим односима — даље 300), онда то треће лице не би било овлашћено (активно легитимисано) да се послужи институтом реекзекуције према повериоцу позивом на речени законски разлог. Таква процесна и материјалноправна могућност постоји само између истих странака тј. оних странака, које су у том својству фунгирале у извршном поступку, с тим што је код противизвршења њихов страначки положај измењен у обрнутом смислу (раније дужник — сада противизвршилац односно раније поверилац сада противизвршник).

3) Ако је решење о извршењу (дозвола извршења) правоснажно укинута или преиначена (тач. 3. ст. 1. чл. 59. ЗПП). Овај разлог за могућност тражења реекзекуције није био предвиђен у предратном ЗИО, а то није ни могло бити, обзиром да је у новом Закону о извршном поступку систем правних лекова уређен на радикално друкчији начин у односу на предратни ЗИО. Тај систем доминантно карактерише и његову специфичност одређује једно од основних начела ЗИП-а по којем се само и искључиво приговором дужника може побијати решење о извршењу (дозвола извршења), а жалбом само када се то решење напада у погледу одлуке о трошковима (чл. 48. ЗПП). Приговор се подноси у року од осам дана и може се заснивати на сваком разлогу који спречава извршење чија је листа екземплярно садржана у чл. 50. ЗИП, али нема суспензивно дејство (чл. 8. ст. 3. и 4. ЗИП) и о њему одлучује, по одржаном рочишту или без рочишта, суд који је донео решење о извршењу, па стога има све карактеристике ремонстративног правног лека (чл. 49. ЗИП). Против решења донесеног по приговору дужника дозвољена је жалба, такође без одложног дејства, у року од осам дана и одлука донесена по жалби је правоснажна (чл. 8. ст. 4. и 6. ЗИП).

Понављање поступка и ревизија као ванредни правни лекови против правоснажних одлука донесених у извршном поступку нису дозвољени, пошто су неспојиви са природом извршног поступка (чл. 9. ЗИП), док је могућност коришћења института повраћаја у пребашње стање ограничена само на случај пропуштања рока за жалбу и приговор (чл. 30. ЗИП). Захтев за заштиту законитости против правоснажних одлука у поступку извршења и обезбеђења није у ЗИП-у изричито предвиђен, али сматрамо да нема никакве дилеме о могућности употребе овог ванредног правног лека полазећи од прописаног законског начела о супсидијарној примени одредаба Закона о парничном поступку у поступку извршења и обезбеђења (чл. 14. ЗИП).

Имајући у виду све напред изнете карактеристике система правних лекова предвиђеног у Закону о извршном поступку може се резимирати, да је његова основна концепција заснована на принципу целисходности и интереса процесне економије по угледу на ванпарнични поступак расправљања заоставштине. Сва спорна релевантна правна питања имају се расправити и решити у поступку извршења и обезбеђења, а само изузетно у парничном или другом поступку ако њихово решавање зависи од неког спорног чињеничног питања које се односи на само потраживање повериоца (чл. 54. ЗИП). Стога држимо да је и без посебног коментара јасно у којим ситуацијама може доћи до правоснажног укидања односно преиначења решења о извршењу и тиме до настанка разлога за реекзекуцију.

4) Ако је извршење које је спроведено на средствима дужника на његовом рачуну код Службе друштвеног књиговодства или исплатом у готовом новцу (чл. 199) проглашено недопуштеним (тач. 4. ст. 1. чл. 59. ЗИП). Овај законски разлог за противизвршење није био предвиђен у предратном ЗИО, а у нови је закон унет као специфичан разлог у вези само са овом врстом извршења. Тај се разлог искључиво своди на случај проглашења спроведеног извршења за недопуштено, а то је могуће само када је таква недопуштеност утврђена правоснажном судском одлуком у парничном или другом поступку (чл. 54. ЗИП).

У другим случајевима код ове врсте извршења могу настати остали разлози одређени у закону за реекзекуцију (тач. 1—3. ст. 1. чл. 59. ЗИП) са напоменом, да су према искуствима досадашње судске праксе најчешће били случајеви двоструке наплате повериочевог потраживања из средстава дужника која се воде на његовом текућем рачуну код Службе друштвеног књиговодства, укључујући ту и оне спорадичне случајеве у којима је до такве ситуације дошло грешком суда односно банке.

Предлог за противизвршење

Поред постојања напред речених претпоставки неопходно је потребно да постоји и предлог дужника за противизвршење (чл. 59. ст. 1. ЗИП), јер у закону није предвиђена могућност

спровођења противизвршења по службеној дужности (заступљено начело диспозиције странака). У предлогу осим одговарајућих података треба да је садржано и прецизно означавање ствари и осталих имовинских вредности, дакле свега оног што је поверилац у извршном поступку примио непосредно из дужникове имовине односно посредно из имовине дужниковог дужника, а чији повраћај као предмет противизвршења дужник тражи од повериоца.

Предлог за противизвршење дужник може поднети суду који је спровео извршење у року од три месеца рачунајући од дана сазнања за разлог противизвршења (субјективни рок), а најдоцније у року од једне године од дана окончања извршног поступка, с тим да пре истека тог рока дужник не може своје потраживање које је предмет противизвршења остваривати у парничном поступку (чл. 59. ст. 2. и 3. ЗИП). Прописивање овог рока у односу на предатни ЗИО представља значајну новину, пошто у том предатном закону није уопште био предвиђен рок за реекзекуцију. На почетку овог чланка је истакнуто, да је овај пропис ЗИП-а о примарној обавезној могућности остваривања противизвршења у наведеном року у извршном поступку когентног карактера. И поред тога према већ изнетом становишту поступање дужника противно том пропису не би могло имати за коначну последицу одбацивање његове тужбе због недозвољености услед недостатка наведене неопходне процесне претпоставке, него само њену преквалификацију у том смислу да се има сматрати предлогом за противизвршење по којем ће се поступити у складу са одговарајућим одредбама ЗИП-а.

С обзиром на овакво законско регулисање питања односа у погледу одређивања процесног приоритета између предлога за противизвршење и дужникове тужбе за повраћај предмета противизвршења од повериоца из основа неправичног обогаћења, мишљења смо, да је рок за подношење предлога за противизвршење преклузивног карактера. Његово пропуштање има за последицу ограничено процесно дејство у смислу дефинитивног престанка права дужника на реализацију противизвршења само у извршном поступку, а не и у парничном поступку. Из овога даље следи да тужба дужника за остваривање противизвршног потраживања у парничном поступку у односу на предлог противизвршења у ствари има супсидијарни карактер. Парницу дужник не може покренути све дотле, док није истекао рок за подношење предлога за противизвршење тј. док му у закону такав предлог стоји на располагању. Стога дужник руководећи се својом субјективном проценом, да му парнични поступак обезбеђује више гаранције од извршног за успешну реализацију противизвршења, може сачекати истек рока за реекзекуцију у извршном поступку и затим поднети тужбу. На тај се начин омогућује дужнику да без икаквих последица по своје право на противизвршење намерно не користи законску могућност за примарно остваривање противизвршења путем предлога у извршном поступку.

Поступак по предлогу за противизвршење

Прва процесна радња суда поводом благовремено поднетог предлога за противизвршење своди се на дужност достављања примерка предлога повериоцу ради изјашњења о том предлогу у року од осам дана рачунајући од дана достављања (ст. 1. чл. 60. ЗИП). Та примарна фаза у поступку представља новину у односу на предратни ЗИО, који је поводом предлога дужника за реегзекуцију у првој фази поступка предвиђао само доношење претходне одлуке о усвајању односно одбијању предлога на основу обавезно претходно одржане расправе са странкама (пар. 45. ЗИО). Увођење у ЗИП-у те обавезне процедуре о претходном изјашњењу повериоца о предлогу за противизвршење има нов квалитативни значај према предратном ЗИО утолико, што само у случају изјављеног противљења повериоца у предвиђеном законском року постоји процесна обавеза за суд да одлучи о предлогу после одржаног рочишта (ст. 2. чл. 60. ЗИП). Таква процесна обавеза за суд не постоји ако се поверилац благовремено не изјасни или ако у свом изјашњењу изјави да се не противи предлогу. У оба та случаја суд доноси решење којим се предлог за противизвршење усваја, а иначе суд такво решење може донети само после одржаног рочишта поводом благовремено изјављеног противљења повериоца. У поменутом случају када је изостало благовремено изјашњење повериоца закон несумњиво иде на пресумирано непостојање противљења повериоца поднетом предлогу дужника за реегзекуцију.

Поступајући по благовремено поднесеном предлогу за противизвршење суд може донети решење којим се предлог дужника у меритуму усваја или не усваја односно одбија.

Међутим, како је у ЗИП-у као значајна новина прописан строги рок за подношење предлога за противизвршење на који је као такав суд дужан да пази по службеној дужности (ст. 2. чл. 59), то сматрамо да суд у првом реду треба да испита благовременост поднетог предлога том суду као надлежном с обзиром на претходно спроведени поступак извршења. Ако се установи да је предлог неблаговремен суд би имао да га одбаци решењем против којег је дозвољена жалба (чл. 282. ЗПП у вези чл. 14. и 8. ст. 1. ЗИП).

Када суд по одржаном рочишту и спроведеном поступку утврди да су наводи дужника изнети у предлогу тачни, те да не постоје разлози који по закону чине објективну сметњу и као такви искључују могућност реализације противизвршења односно реституције (чл. 62. ст. 1. ЗИП), онда ће у том случају донети решење којим се усваја предлог за противизвршење. Тим решењем суд налаже повериоцу да у року од 15 дана врати све оно што је путем извршења добио (предмет повраћаја мора бити тачно одређен), но уз истовремено упозорење повериоца да ће по истеку тог рока суд на предлог дужника (противизвршиоца) решењем одредити противизвршење (чл. 61. ст. 1. ЗИП). Овај рок од 15 дана за добровољно враћање предмета против-

извршења био је предвиђен и у предратном закону, али није представљао парични рок за испуњење одређене материјалноправне обавезе, већ је то био судски рок који је суд по потреби могао скратити или продужити (пар. 45. ЗИО). Стога је зависно од околности сваког конкретног случаја тај рок било могуће одредити тако да гласи само на неколико дана, па и на један дан или чак на временски термин одмах, дакле било је могуће ограничити га само на оно време које је рационално било потребно за техничко обављање повраћаја предмета противизвршења.

Код таквог стања ствари сматрамо, да сад у ЗИП-у прописани рок од 15 дана за добровољно враћање предмета противизвршења има све карактеристике паричног рока (чл. 328. ЗПП у вези чл. 14. ЗИП). Основу за такву оцену налазимо пре свега у томе, што за разлику од предратног ЗИО у новом закону није прописана могућност да се тај рок зависно од природе случаја може скратити односно продужити. Сем тога у њему поверилац (противизвршеник) треба да изврши враћање предмета реекзекуције из основа неправичног обогаћења, па према томе да испуни једну сасвим одређену материјалноправну обавезу.

У случају да суд по одржаном рочишту оцени да наводи и подаци дужника садржани у предлогу за противизвршење нису тачни донеће решење којим се предлог не усваја односно одбија. Суд неће усвојити предлог ни у оном у закону изричито предвиђеном случају када се тражи повраћај предмета у погледу којег су наступиле такве промене фактичког или правног карактера које онемогућују реституцију. У тој ситуацији дужник изузетно своје право може остваривати у парничном поступку и пре истека прописаног рока у чл. 59. ст. 2. за подношење предлога (чл. 62. ЗИП). С тим у вези треба напоменути да наведене промене, које закон објективизира до те мере да их означава као разлог апсолутне немогућности за повраћај предмета противизвршења и обављање реституције, могу настати кад су у питању индивидуално одређене ствари (пропаст, спецификација, спајање ствари, стицање својине од савесног прибавиоца и др.). Стога таква немогућност за реекзекуцију отпада ако су предмет захтева за повраћај новац или замењиве ствари.

Правоснажно решење (закључак) о усвајању предлога за противизвршење по становишту предратне јудикатуре и досадашње судске праксе засноване на примени правних правила предратног ЗИО је имало само значај прелиминираних одлука, чије је доношење морало бити засновано на претходно одржаној расправи са странкама. То је решење у суштини за дужника представљало специфичну извршну исправу (извршни наслов) законом предвиђену као искључив основ за одређивање и спровођење противизвршења у оквиру извршног поступка.³ Ово због тога, што је њиме утврђено постојање и основаност материјалноправног захтева дужника за повраћај предмета извршења од ранијег повериоца, који га држи као стицање без основа.

³ Појам извршне исправе — чл. 16. и 17. ЗИП.

У новом Закону о извршном поступку је у том погледу уз извесне процесне специфичности заступљена у основи идентична солуција. Наиме, само на предлог дужника суд на основу правоснажног решења о усвајању предлога за противизвршење доноси решење којим одређује (дозвољава) противизвршење, док се у даљем току поступка имају сходно применити одредбе ЗИП-а које се односе на извршење (чл. 61). Стога ти исти разлози за становиште предратне односно досадашње јудикатуре по нашем мишљењу остају потпуно у важности и са гледишта новог закона у прилог схватања о квалifikацији решења којима се одређују противизвршења као главне одлуке чијим се доношењем означава друга фаза у поступку реекзекуције. Зато је сасвим разумљива одредба ст. 2. чл. 61. ЗИП-а којом се у погледу даљег тока поступка одређује примена одредаба тог закона важеће за поступак извршења. Повезано с тим поставља се у првом реду са теоретског, а посебно са практичног аспекта, веома значајно питање којим правним средством ранији поверилац — сада нови дужник може побијати решење суда о одређивању противизвршења. — Да ли то може учинити само приговором с обзиром да се суштински посматрано налази у идентичном положају као и дужник против којег је донето решење о извршењу (чл. 48. у вези чл. 61. ст. 2. ЗИП), или је употреба овог ремонстративног правног лека у првој инстанци искључена тако да му остаје на располагању само могућност изјављивања жалбе (чл. 8. ст. 1. ЗИП).

Поменућа прва фаза у поступку поводом предлога за противизвршење има за сврху да се у првом реду утврди постојање права дужника на повраћај предмета противизвршења, те да ли су у случају позитивног утврђења испуњене и све остале законом предвиђене претпоставке (процесног и материјалноправног карактера) за могућност реализације таквог захтева у извршном поступку. Тек кад се установи да су у том погледу остварене све потребне претпоставке суд ће донети решење којим се усваја предлог за противизвршење (претходна одлука) и са наступањем правоснажности тог решења се окончава ова прва фаза у поступку. Сматрамо да нема законске сметње да се ова фаза поступка правоснажно оконча закључењем судског поравнања између странака у погледу захтева дужника за повраћај предмета реекзекуције (чл. 321. ЗПП у вези чл. 14. ЗИП). Такво судско поравнање и у овом поступку би представљало извршну исправу подобну за одређивање и спровођење противизвршења у даљем току поступка (чл. 16. ст. 2. у вези чл. 20. ЗИП).

Правоснажним окончањем прве фазе поступка уједно је створена и неопходна процесна претпоставка за следећу тј. другу фазу поступка. Она започиње само на предлог дужника (противизвршиоца) доношењем решења о одређивању противизвршења (главна одлука) на основу претходног правоснажног решења о усвајању предлога за противизвршење. Према већ изнетој оцени то решење има све карактеристике решења о извршењу, па га

доследно томе дужник овде ранији поверилац може побијати једино приговором, осим ако побија само одлуку о трошковима (чл. 48. ЗИП). Ако у поменутом претходном решењу којим је усвојен предлог за противизвршење пропустом суда није повериоцу одређен рок за добровољно испуњење обавезе враћања предмета противизвршења, онда би тај рок имао да одреди суд у решењу којим се одређује противизвршење (чл. 20. ст. 2. у вези чл. 60. ст. 3. ЗИП).

Из изложеног следи да поверилац може приговором побијати решење о одређивању противизвршења из разлога који су само егземпларно наведени у чл. 50. ЗИП. Стога то може бити и сваки други разлог који спречава противизвршење до чијег настанка може доћи и у међувремену од правоснажности решења којим је усвојен предлог за противизвршење па до доношења решења о одређивању противизвршења. Поводом приговора суд зависно од оцене околности конкретног случаја по пријему одговора на приговор односно истеку рока за одговор може одредити рочиште ради расправљања о приговору, или ће о њему донети решење без одређивања рочишта (чл. 53. ЗИП). Уколико приговор повериоца буде усвојен суд би имао да обустави поступак противизвршења, а дужник у том случају би своје право могао остваривати у парничном поступку.

Законом је предвиђено да суд на предлог дужника доноси решење којим се одређује противизвршење (чл. 61. ст. 1. ЗИП). Стога је и овде за питање легитимације као материјалноправне претпоставке, која мора бити испуњена у погледу потраживања дужника за повраћај предмета противизвршења од ранијег повериоца, одлучна садржина извршне исправе. По већ изнетом становишту такву исправу код противизвршења представља претходно донето правоснажно решење којим је усвојен предлог за противизвршење. Стога решење о одређивању противизвршења суд доноси у корист оног лица које је у поменутом решењу — извршној исправи означено као предлагач (дужник) односно против оног лица које је у том решењу означено као противна странка (поверилац). Сматрамо да ово није неко апсолутно правило и поред тога што је у питању институт противизвршења као специфична врста извршења, па би се реегzekуција могла одредити и у корист другог лица од оног (дужника) означеног у решењу о усвајању предлога за противизвршење. Таква могућност постоји у случају кад је материјалноправни захтев дужника за повраћај предмета противизвршења садржине одређене у решењу о усвајању предлога за противизвршење прешао са дужника—предлагача на друго лице (на пример услед цесије или наслеђивања). Да би се у том случају могло одредити противизвршење против ранијег повериоца потребно је да ова промена личности предлагача (дужника) буде доказана јавном или по закону овереном исправом, док сам основ промене држимо да није од значаја. Ако подносилац предлога није у стању да пружи такав доказ, онда мора водити парницу ради надопуне извршне исправе тј. мора исходити правоснажну од-

лукy којом се доказује пренос потраживања предмета реекзекуције (чл. 22. у вези чл. 61. ст. 2. ЗИП).

До промене личности странке може доћи и у току самог поступка противизвршења, а у ЗИП-у је посебно регулисана оваква промена када наступи услед смрти странке или њеног законског заступника тако, што ће суд о прекиду извршног поступка обавестити наследнике те странке, ако су му познати наследници и њихово боравиште, као и противну странку. Ако наследници нису познати или им је боравиште непознато, суд је дужан без одлагања да им постави привременог староца. То значи да у случају смрти странке или њеног законског заступника наступа по сили закона прекид поступка противизвршења и тај прекид траје све дотле, док суд о прекиду не обавести наследнике и противну странку односно док наследницима не постави привременог староца. Затим суд поступак наставља по службеној дужности без поновног доношења решења о одређивању противизвршења. Оваква солуција је потпуно у складу са начелом хитности извршног поступка (чл. 10. ст. 1. ЗИП) и начелом о сходној примени одредаба Закона о парничном поступку (чл. 14. ЗИП).

У вези са противизвршењем још треба рећи, да дужник ради обезбеђења реализације свог потраживања може и у поступку противизвршења исходити адекватна средства обезбеђења, која су предвиђена по ЗИП-у зависно од правне природе предмета реекзекуције и то су: заложно право на непокретности (чл. 247—351), претходне мере (чл. 252—261) и привремене мере (чл. 262—274).⁴

Трошкови и камате у вези противизвршења

Трошкове противизвршења претходно је дужан да сноси дужник као нови поверилац—предлагач, које треба да авансира по одређењу суда у одговарајућем износу и року, а ако не поступи по том налогу суд обуставља поступак противизвршења. Поверилац као нови дужник обавезан је трошкове потребне за противизвршење, укључујући ту и потребне трошкове ранијег извршења, да накнади дужнику на његов захтев који може поднети најдоцније у року од 30 дана од окончања поступка (чл. 32. у вези чл. 61. ст. 2. ЗИП). Питање накнаде трошкова који су непосредно везани за поступак противизвршења, као и оних насталих поводом првобитног извршења, није стварало посебних потешкоћа у досадашњој судској пракси. То неће бити ни у будуће обзиром на постојеће потпуне и јасне одредбе ЗИП-а о трошковима извршења (чл. 32).

Поред захтева за накнаду трошкова реекзекуције и евентуално првобитног извршења дужник скоро по правилу тражи и обавезивање повериоца на плаћање затезних камата, ако је

⁴ Више о томе: Јован А. Јерковић „Поступак обезбеђења по новом Закону о извршном поступку”, Гласник АКВ, 3—4/79.

предмет противизвршења новчано потраживање. Полазећи од становишта досадашње судске праксе мишљења смо, да се такав захтев и са аспекта новог ЗИП-а не може усвојити у поступку противизвршења. У том поступку може се усвојити предлог дужника за повраћај само оног, што је ранијем повериоцу (тражиоцу извршења) путем извршења стварно неосновано дато односно плаћено (чл. 59. ст. 1. ЗИП). Према томе, не може се одредити и плаћање затезних камата на износ који је повериоцу извршењем неосновано плаћен, али се тиме не дира у право дужника да посебном тужбом у парници захтева плаћање камата у складу са одговарајућим одредбама Закона о облигационим односима.

Иван Кркљуш

УПУЋИВАЊЕ НА ПАРНИЦУ НАСЛЕДНИКА

У ових неколико редака указаћемо на проблем који је веома често присутан у судској пракси, а који би могао бити елиминисан флексибилнијом применом Закона о наслеђивању.

Реч је о упућивању на парницу наследника.

Када је у питању један наследник, ситуација је јасна. Он ће парницу или покренути, или неће. Али, када има више наследника, а то је и најчешћи случај, онда, по правилу, један или два наследника желе да наставе или покрену парницу, а остали су или индиферентни, или изричито одбијају било какву иницијативу у правцу вођења парнице.

Уколико се парница, ипак, поведе, и када се, после дугог времена и знатних издатака, успешно оконча, оставински суд позива све наследнике на наслеђе и уручује масу према законском реду наслеђивања свим наследницима.

Истина, наследник који је водио парницу могао би исказати у пасиву оставине издатке учињене за вођење парнице, али то свакако није случај, нити издаци представљају једини елемент ангажовања.

Да ли, ипак, постоје инструменти у Закону о наслеђивању који би обезбедили наследнике који покрену парницу, од оних „који не траже ништа“, а касније равноправно конкуришу као наследници и да ли њихово одбијање „да се мешају у те судске ствари“ може имати реперкусије одрицања од наслеђа.

На ово питање треба позитивно одговорити. Даља анализа покушаће такав одговор и да верификује.

Наследно-правна сукцесија одређена је у Закону о наслеђивању САП Војводине — Сл. лист САПВ бр. 8/75 — са неколико термина.

„право наслеђивања...“ чл. 1, „наслеђивати се могу ствари и права...“ чл. 2, „наследна права“ чл. 5, искључење „... из наслеђа...“ чл. 43, „Искључењем наследник губи наследна права...“ чл. 45. и сл.

Из изложеног произилази да је централно питање сукцесије питање имовине. Ако имовине нема, или је у питању само

покретна имовина „...суд ће одлучити да се не расправља заоставштина...” — чл. 203.

Међутим, ако је неизвесно, или спорно, да ли имовине има, суд ће прекинути оставински поступак и упутити странке да поведу парницу ради доказивања „...да ли нека имовина улази у заоставштину...” — чл. 212. Закона.

Како суд у поступку за расправљање заоставштине утврђује и ко су наследници умрлог — чл. 163 — то је веза између покретања парнице и својства наследника, очигледна.

Ту почиње покушај решења истакнутог проблема.

„Наследник се може одрећи наслеђа изјавом суду до свршетка расправе заоставштине” — чл. 132. Закона.

То значи да се наследник може одрећи наслеђа до завршетка *расправе* заоставштине, дакле да за давање такве изјаве не мора чекати свршетак расправе заоставштине, већ да то може учинити и одмах, тј. у моменту када се и не зна, или се само претпоставља, да ли ће заоставштине и бити, па, према томе, и у моменту *када суд упућује на парницу* наследнике у смислу чл. 212. Закона.

Сматрамо да у тој фази суд може узети наследничке изјаве од наследника, па све оне које се одрекну наслеђа, једноставно елиминисати из даљег поступка. То значи да њих, наследнике који су се одрекли од наслеђа, не мора, нити, уосталом, може, упућивати на парницу, нити њихово даље држање у односу на будућу парницу може имати било какве наследно-правне реперкусије на даљу судбину заоставштине.

Оваквим поступком суд би само оптимално применио Закон о наслеђивању, а исто тако би и олакшао техничку манипулацију предметом, јер би избегао достављање решења о упућивању на парницу ненаследницима, манипулацију са евиденцијом и контролом доставница, избегао би ризик отежаног поновног позивања свих наследника после протекла често и вишегodiшњег рока по окончању парнице, итд., итд.

Нема ни потребе — а то се може учинити само на први поглед — за доношење решења ко су наследници, не, дакле решења о наслеђивању из чл. 214. Закона, јер се давањем негативне наследне изјаве *ex lege* наследници елиминишу из наслеђа. Истовремено, лица, наследници, упућени на парницу, представљају утврђење суда „... ко су наследници умрлог...”

Исти поступак, узимања наследничких изјава, суд може применити, на захтев појединих наследника, и у току поступка поводом доношења решења о упућивању на парницу. Ово би, свакако, морало бити изузетно, јер би претпостављало улагање напора суда да мимо редовног расправног циклуса позива наследнике који нису покренули парницу, узима од њих наследничке изјаве, и само тиме, узимањем наследничких изјава, евентуално сүзи број лица упућених на парницу. Но, и такав поступак, ако би допринео ефикасности решења оставинског поступка у целини, имао би оправдања, а био би, исто тако, потпуно у складу са Законом о наслеђивању.

Свако другачије решење¹ или решења које је до сада било присутно у нашим судовима, или не би било у складу са Законом, или би, као и до сада, давало могућности манипулисања својством наследника. Цела „измена“ у поступању суда била би у моменту давања наследничке изјаве.

Тачан је приговор да и наследник који да позитивну наследничку изјаву не мора покренути парницу, односно може одустати од покретања, или покренуте парнице, као и то да такав наследник може бити задовољан решењем о наслеђивању према стању у списима. Исто тако је тачно да такав наследник ужива све бенефиције наследника који су водили и успели у парници. Суд мора донети јединствено решење, а не за њих решење о наслеђивању према стању у списима.

Но, и поред тога, сматрамо да би заузимање предложеног става било и правично и у складу са Законом о наслеђивању, и да би, својом ефикасношћу, у разматраном аспект, обухватило веома велик број случајева.

Трајно и ефикасно решење истакнутог проблема видимо у новелирању члана 213. Закона о наслеђивању. Новела би се могла кретати у правцу третирања ових наследника као да парницу нису покренули, с тим да би им, у сваком случају, остао отворен пут покретања парнице као у случајевима правоснажности одлуке оставинског суда.

¹ Једно од евентуалних решења била би могућност суда да позива на наслеђе само оне наследнике који су, као тужитељи, учествовали у парничном поступку, али би то било у супротности са статусом свих наследника који то својство имају све док се не одрекну наслеђа.

Dr Adam Vass

судија Вишег суда у Суботици

ПИТАЊЕ САСТАВА ГРАБАНСКО-ЖАЛБЕНОГ ВЕЋА ВИШЕГ СУДА НАКОН ДОНОШЕЊА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РЕДОВНИМ СУДОВИМА САПВ

I

На основу Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима¹ дошло је до спајања окружних и окружних привредних судова, односно формирања виших судова. Овде ће бити од интереса за посебно разматрање, због теме обраде — одредбе које третирају надлежност за расправљање привредних спорова као и надлежност и састав судова и то повезано са одредбама Закона о парничном поступку.²

II

По члану 44. ЗПП кад суди у другом степену у седници већа суд одлучује у већу састављеном од тројице *судија*. То је опште правило.

ЗПП у делу трећем набраја посебне поступке. Овде имамо главу тридесетидругу: „Поступак у привредним споровима”. У члану 488. ЗПП се наводи да у привредним споровима примењиваће се одредбе „овог закона” (тј. опште одредбе), ако у одредбама ове главе није што друго одређено. Нема сумње да тзв. посебни поступци су *lex specialis* према општим начелима (*lex generalis*). Оваква природа поступка у привредним споровима јасно се види из формулације чл. 488. ЗПП.

По чл. 493. ст. 2. ЗПП кад суди у другом степену у седници већа, веће је састављено од двојице судија од којих је један председник већа и једног судије поротника.

У смислу чл. 10. Закона о редовним судовима САПВ³ судско веће је састављено од судија и радних људи и грађана као

¹ Сл. лист САПВ бр. 13/78.

² Сл. лист СФРЈ бр. 4/77.

³ Сл. лист САПВ бр. 15/75.

судија поротника. У законом одређеним случајевима суд суди у већу састављеном само од судија (нпр. чл. 44. ЗПП).

По чл. 5. Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима САПВ — чл. 19. Закона о редовним судовима се мења и у тачци 14. се наводи да је виши суд надлежан да у другом степену одлучује по жалбама против одлука општинског суда.

Члан 18. Закона о редовним судовима је допуњен тако да је између осталог додата тачка 4а која гласи: „4-а. да решава о привредним споровима мале вредности (чл. 502. ЗПП) и о издавању платног налога”.

Овде се ради о *новој* надлежности општинских суда.

Самим тим и грађанско жалбено веће вишег суда добива у надлежност предмете привредног спора мале вредности поводом жалбе — односно у вези тих предмета преузима ранију надлежност Привредног суда Војводине.

Имајући у виду досад изложено, те ако компарирамо са једне стране садржину чл. 44. ЗПП и са друге стране чл. 488. у вези са чл. 493. ст. 2. ЗПП, затим ценећи однос савезног закона који изричито нормира састав жалбеног већа код привредних спорова (чл. 493. ст. 2. ЗПП) и одредбе покрајинског Закона о редовним судовима (са изменама) које су начелне и упућујуће природе (чл. 10) долазимо до закључка да треба стриктно применити чл. 493. ст. 2. ЗПП код састава жалбеног већа вишег суда. То је ситуација *de lege lata*.

De lege ferenda може се поставити питање, да ли је целисходно да код привредних спорова мале вредности (којих иначе има релативно мало) у грађанско жалбеном већу вишег суда учествује и један судија поротник?. Противаргументи могу бити: Мали број тих предмета (што је један елеменат друштвене вредности), економичност (питање распореда посла, организација доласка судија поротника на већање), итд.

Међутим, чини ми се јачи су аргументи за стриктну и неизмењену примену чл. 493. ст. 2. ЗПП. Наиме, значајнија је суштинска садржина (квалитет) правног односа — услед чега је и уведено учешће правосудно-лаичког, — а у другом погледу стручног, квалификованог поротника од елемената као што су, квантитет, организациони проблеми и сл. Ради се изгледа о примени принципа да привредни спорови заслужују посебан третман, без обзира били они мале или велике вредности (бар што се тиче начина поступка пред судовима).

Др Миленко Крећа

доцент Правног факултета у Београду

ПРИМЕНА КОНЦЕПЦИЈЕ ИНТЕРТЕМПОРАЛНОГ ПРАВА У БЕЧКОЈ КОНВЕНЦИЈИ О УГОВОРНОМ ПРАВУ ОД 1969.¹

I

Примена интертемпоралног права (Intertemporal law; droit intertemporel; Intertemporales Recht) у материји међународних уговора улази у оквир питања временског домаћаја уговора, будући да даје одговор на дилему које право применити у односу на конкретни уговор у случају квалитативне измене објективног међународноправног поретка — да ли право које је важило у моменту закључења уговора или право које важи у моменту примене уговора. Концепција интертемпоралног права почива на две премисе:

а) да правна чињеница има бити цењена у светлу права које је на снази у време настанка те чињенице, из чега следи да настанак конкретнoг уговора треба посматрати кроз призму позитивних правила међународног права у време закључења уговора; и,

б) дејство правне чињенице одн. примена уговора има бити у складу са постојећим правилима општег међународног права. Како су та правила подложна не само квантитативним него и квалитативним променама могуће је да уговорна одредба дође у сукоб са новонасталим објективним правилом. У том случају релевантно је потоње објективно правило сходно начелу *lex posterior*.

Последица те концепције огледа се у престанку ефективности права садржаног у уговору услед настанка нових правила

¹ Расправљајући о концепцији интертемпоралног права у светлости Бечке конвенције о уговорном праву (1969), уствари ту концепцију посматрамо у контексту правила међународног уговорног права у целини. Наиме, Бечка конвенција је основ савременог уговорног права, „уговор о уговорима“ (в. Kearney-Dalton, *The treaty on treaties*, AJIL vol. 64, 1970, pp. 495 ss), „обухватни кодекс главног дела уговорног права“ (Vallat, *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, *Annuaire de l'AAA*, vol. 39, 1969, pp. XXVII), „кодификација уговорног права, али и његов прогресивни развој“ (Проф. С. Аврамов, *Међународно јавно право*, 1978, стр. 264).

међународног права која одређују законитост односно незаконитост појединих радњи. На пример, ако су две државе закључиле у XIX веку уговор о трговини робљем са неограниченим роком трајања, права која вuku из уговора престају у моменту конституисања правила општег међународног права о забрани трговине робљем. Дејство оваквог правила испољава се само у односу на даље трајање права из уговора, тј. не протеже се *ab initio* на сам уговор. Повлачећи разлику између стварања и трајања уговорних права концепција интертемпоралног права избегава идентификацију са ретроактивним дејством правних правила.²

Разликовање између стварања и трајања права јасно је повукао арбитар Мах Huber у спору Лас Палмас између САД и Холандије пресуђеном априла 1928.³ Признајући да је Шпанија стекла суверенитет над острвом Лас Палмас самим откривањем и симболичким запоседањем у складу са правилима међународног права о стицању државне територије која су важила у XVI веку, Huber је одбио тврдњу САД да тако стечен основ стицања производи правна дејства у условима промена које је међународно право у том делу доживело. Наиме, према правилима модерног међународног права само откривање и симболично запоседање не створа довољан основ за стицање територије. Окупација територије мора бити ефективна, стварна⁴, из чега произилази да право својине над Лас Палмасом стечено од Шпаније не може бити сматрано ваљаним у XVIII и XIX веку.

Изузетној сложености⁵ проблема интертемпоралног права битно доприносе два момента:

а) двострука функција уговора у оквирима међународно-правног поретка; и,

б) однос између аутономије воље држава као суверених јединки и међународног права узетог у целини.

Што се првог момента тиче, међународни уговори се појављују као облик путем кога државе узајамно установљавају права и обавезе на реципрочној основи, с једне стране, и облик путем кога се стварају правила општег међународног права, формални извор у смислу члана 38, параграфа 1(а) Статута Међународног суда правде, с друге стране. Међународни уговори услед тога немају са правне тачке гледишта увек исто својство. У неким случајевима уговори се појављују као правни акти закључени између два или више субјеката у оквирима постоје-

² М. Крећа, О неретроактивном дејству међународних уговора, „Правни живот” 8—9/1978, стр. 17—31.

³ Annual Digest of Public International Law cases, 1927—28, Case no. 1; United Nations Reports of International Arbitral Awards (1928), vol. II, p. 845 ss.

⁴ Проф. М. Бартош, Међународно јавно право, II, стр. 43—45; Проф. С. Аврамов, *op. cit.*, стр. 249.

⁵ Н. Waldock, специјални извештач Комисије УН за међународно право (у даљем тексту — Комисија) и садашњи председник Међународног суда правде је, дајући објашњење у члану 56. свог трећег извештаја, истакао да је интертемпорално правило посебно тешко (a particularly difficult one). — Doc. A/CN.4/167, para. 4.

ћег међународног права — део статичке структуре, утврђеног правног поретка, а у другим случајевима као нормативна правна правила, носиоци динамичког развоја међународног права. Поставља се, због тога, проблем временског домаћаја правила међународног права која садрже услове за ваљаност правних аката на међународне уговоре, посебно легислативне уговоре који, по неким мишљењима⁶, од момента закључења стичу објективну егзистенцију независну од воље држава уговорница.

Однос аутономије воље држава и међународног права је од битног значаја за инаугурацију концепције интертемпоралног права. Ауторитет општег међународног права је претпоставка примене интертемпоралног права; *ratio* саме концепције је подвођење воље уговорница јединственом регулисању. Она означава примат међународног права над вољом држава уговорница која дуго времена није познавала никаква ограничења⁷, што је правилу о условима за настанак, дејство и престанак међународних уговора давало наглашено релативан карактер.

Истина и у класичном међународном праву било је могуће да странке накнадним уговором или самом праксом извршавања установе релевантност правних правила насталих након закључења уговора. Но, ту се не ради о примени интертемпоралног права *stricto sensu* с обзиром да се правно правило не примењује на конкретни уговор снагом своје обавезности, већ на основу воље држава уговорница.

С обзиром да је примат међународног права над вољом држава конституисан у задњих неколико деценија као последица промена које је међународна заједница претрпела у кретању ка вишим облицима организовања на бази сазнања о нужности међусобне сарадње и коегзистенције која није могућа без

⁶ Овај став се сликовито изражава кроз издвојено мишљење судије Алвареза поводом спора о питању дозвољености резерви уз Конвенцију о спречавању и кажњавању злочина геноцида (1951) по коме „...понеке конвенције... могу да се упореде са бродовима који напуштају бродоградилишта, где су били саграђени, и плове самостално, немајући више везе са својим бродоградилиштима. Те конвенције треба да се тумаче не гледајући уназад, већ унапред” — *Réservés à la Convention sur le génocide, Avis consultatif, C. I. J. Recueil 1951, p. 53* — наведено по Бартошу, *op. cit.*, III, стр. 355; Судија Алварез је исто мишљење изнео и у издвојеном мишљењу о надлежности Генералне скупштине УН у вези пријема државе у чланство УН где је у том смислу навео три основне групе легислативних уговора. — *Case of the Competence of the G. A. for the admission of a State to the UN, I. C. J. Reports 1950, pp. 12, 16—17*; У оквиру дискусија у Комисији о нацрту правила уговорног права, Verdross је, слично као Алварез, указао да легислативни уговори стичу „свој сопствени живот, независан од воље странака у време његовог закључења”. — *Doc. A/CN.4/167, para. 6.*

⁷ У класичном међународном праву сматрало се да су државе слободне да закључе уговор о било ком предмету. Формални критеријум пристанка био је једини услов настанка и важења уговора. Државе су на бази сагласности воља могле дерогирати било које правило међународног права. Jelinek примењује да је на тај начин свака међународно-правна неправичност (*Unrecht*) могла *inter partes* да се постави као право. Jelinek, *Die rechtliche Natur der Staatverträge*, 1880, p. 40.

минимума јединственог регулisaња, и сама концепција интертемпоралног права је ретко примењивана. У јуриспруденцији Међународног суда правде⁸ и арбитражних судова⁹ налазимо свега неколико случајева примене интертемпоралног права, и то углавном у територијалним споровима.

Значај концепције интертемпоралног права треба тражити првенствено у контролној функцији коју поседује у односу на вољу уговорница. Контролна функција је аутоматска и перемпторна када су у питању основна правна правила која изражавају суштинске интересе међународне заједнице; а факултативна када се ради о правилима која погађају првенствено интересе самих уговорница. У потоњем случају примењује се ако уговорнице нису прећутно или изричито извесне правне концепте уграђене у уговор квалификовале као непроменљиве.

Посредством ове концепције воља држава уговорница сагледава се у склопу објективног правног поретка ван чијих оквира уговор (изузетак је свеопшти мултилатерални уговор којим се стварају нова фундаментална, суштинска правила) не може деловати јер би се ризиковао распад међународноправног система. То је посебно значајно за правни поредак који се, попут међународног поретка, налази у фази брзе трансформације и изградње. Примењујући нова, квалитетнија и демократскија правила међународно право позитивно утиче на међународне односе, посебно кроз заштиту права малих и средњих држава чији интереси нису били заштићени на одговарајући начин класичним међународним правом. Примера ради, наводимо уговоре закључиване принудном повредом принципа суверености и равноправности¹⁰ и категорију стечених права¹¹ којима су велике силе, између осталог, осигуравале своје интересе на штету малих држава.

Повлачећи разлику између стварања и трајања права, интертемпорално право се појављује као механизам који, с једне стране, изражава стабилност у уговорним односима, а, с друге стране, мирну промену, прилагођавање правних чињеница мењајућој структури међународног поретка.

⁸ В. случај права држављана САД у Мароку, I. C. J. Reports 1951, p. 189.

⁹ Abu Dhabi Arbitration, International Law Reports, 1951, p. 144; Grisbadarna slučaji, United Nations Reports of International Arbitral Awards (1909), vol. XI, p. 159—160; North Atlantic Coast Fisheries, isto (1910), vol. XI, p. 196.

¹⁰ С обзиром да је у класичном међународном праву принуда над државом као колективитетом била дозвољени начин закључивања уговора, непримењивање концепције интертемпоралног права могло би довести до тога да се права из тако закључених уговора примењују и данас.

¹¹ Класична доктрина, изражавајући интересе великих сила извозница капитала, покушала је да, по аналогiji са приватним правом, установи категорију стечених права, те да правило о поштовању тих права на бази ранијег поретка постави као основно правило. — Проф. С. Аврамов, *op. cit.*, стр. 82; О ставу САД према установи стечених права у време борбе за независност и време претварања у велику силу. — В. Проф. Бартош, I, стр. 76, 105.

У току рада на изради коначног нацрта Конвенције о уговорном праву одредба о интертемпоралном праву експлиците је формулисана у трећем извештају¹² специјалног известиоца Н. Waldocka. Члан 56. тог извештаја (Интертемпорално право) гласи:

„1. Уговор треба бити тумачен у светлу права које је било на снази у време када је уговор сачињен.

2. Под резервом параграфа 1. примена уговора биће регулисана правилима међународног права која су на снази у време када се уговор примењује.”¹³

На овакву формулацију стављене су извесне критичке примедбе од стране чланова Комисије. Verdross¹⁴ и Tabibi¹⁵ су указали да је немогуће повући дистинкцију између тумачења и примене уговора. Ради се о два повезана, узајамно условљена поступка с обзиром да је тумачење нужни састојак и претпоставка примене уговора. Јер, како је истакао Verdross кад је уговор коректно протумачен, има бити и примењиван у складу са тим тумачењем.

Уопште узев, правила садржана у параграфима 1. и 2. оцењена су као коректна формулација општег међународног права ако се посматрају појединачно. Међутим, комбинована у једном члану долазе, по схватањима неких чланова Комисије¹⁶, у конфликт, несагласни су један са другим. De Arechaga је у вези евентуалне примене параграфа 2, указао на бројне практичне тешкоће у односу на дуготрајне уговоре који утврђују границе између држава. Примена концепције интертемпоралног права би, по његовом мишљењу, охрабрила захтеве за ревизијом преко оног што је разумно и оправдано.¹⁷ Verdross је поставио питање да ли правила формулисана у члану 56. имају универзално дејство, да ли су једнако ваљана и у односу на легислативне уговоре. По његовом схватању, легислативни уговори могу бити тумачени на начин супротан вољи уговорница — при том је навео пример члана 27. Повеље Уједињених нација чије је значење потпуно измењено праксом.¹⁸ Ago је, слично томе, истакао да нема разлога да се воља држава не промени протеком времена. Указао је на правило да накнадна пракса држава уговорница мора бити узета у обзир јер она може показати да су се у извесном моменту државе сагласиле да уговор протумаче на начин супротно ономе што су првобитно имале у виду.¹⁹ Paredes је изразио мишљење да, у односу на концепцију интертемпо-

¹² Doc. A/CN.4/167 and Add. 1—3.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Doc. A/CN.4/167, 728 meeting, para 6.

¹⁵ Ibidem, 729 meeting, para 7.

¹⁶ Нпр. Paredes, ibidem, 728 meeting, para 12; Castren, ibidem, 729 meeting, para 2.

¹⁷ Ibidem, 728 meeting, para 11.

¹⁸ Ibidem, para 6.

¹⁹ Ibidem, 729 meeting, para 50.

ралног права, треба повући разлику између материјалноправних и процесноправних одређби, с обзиром да је општи правни принцип да процедурална правила имају првенство у односу на ранија правила од момента настанка.

Неке од изнетих примедби тачно одражавају слабости формулације. Правила садржана у параграфима 1. и 2. су понешто натегнута, механички одвојена. Дозвољавајући могућност примене различитих правних режима она би у пракси довела до неприхватљивих резултата. То се јасно исказује на практичном примеру уговора о забрани трговине робљем и деловања права из таквог уговора у савременој међународној заједници. Стриктна примена правила унетог у параграф 1. довела би до квалификације уговора о трговини робљем као допуштеног, легалног, а примена тог правила била би правно немогућа с обзиром да је у савременом међународном праву установљено правило о забрани трговине робљем. Самом тумачењу прибегава се, међутим, управо стога да би се уговор могао применити.

Идеја на којој почива концепција интертемпоралног права подразумева, у ствари, да се конкретни уговор тумачи у складу на позитивним правилима на снази у време тумачења уговора, с тим да се уговор као уговор, као инструмент не посматра одвојено од времена у коме је настао. Наиме, питање да ли конкретни уговор конституише право решава се на основу правних правила у време закључења уговора; питање да ли то право и даље постоји, да ли је ефективно решава се на бази правила која важе у тренутку када се то питање поставља. У томе је разлика између ретроактивног дејства правних правила и концепције интертемпоралног права.

Уговори о границама представљају уговоре који се извршавају самим моментом ступања на снагу. Услед тога се и проблем примене интертемпоралног права на ову врсту уговора практично и не поставља. Моментом извршења они стварају једну објективну правну ситуацију и имају дефинитиван карактер. Измене у установљеном режиму могуће су једино на бази закључења новог уговора.

Разлика између материјалноправних и процесноправних прописа међународног права у погледу временског домаћаја несумњиво постоји. Правило је, наиме, да правила о решавању спорова стичу првенство над ранијим правилима која регулишу исту материју од момента свог конституисања. Налазимо, међутим, да се ту не ради о примени интертемпоралног права, него о општем изузетку од принципа неретроактивног дејства међународних уговора.²⁰

У коначном нацрту правила о уговорном праву, као и у самој Конвенцији,²¹ концепција интертемпоралног права није

²⁰ В. М. Крећа, *op. cit.*, стр. 27—29.

²¹ За текст Конвенције, в. Дос. А/CONF. 39/27; За превод, в. „Службени лист СФРЈ”, Додатак, 30/72; Југословенска ревија за међународно право 3/1969.

нашла место у виду засебног члана. Концепција, ипак, није одбачена с обзиром да је уграђена у два члана Конвенције:

1) Члан 64 (Настанак нове принудне норме општег међународног права) (*jus cogens*); и,

2) Члан 31 (Опште правило тумачења) који у пар. 3(с) утврђује да ће се приликом тумачења заједно са целином уговора водити рачуна и о „сваком правилу међународног права које се примењује у односима између страна уговорница.”

1) Члан 64. гласи: „Ако настане нова принудна норма општег међународног права, сваки постојећи уговор који је супротан овој норми постаје ништав и престаје.” У прилог става да одредба члана 64 представља експлицитно признање концепције интертемпоралног права говоре две групе разлога:

primo, разлози формалне природе; и

secundo, разлози материјалне природе.

Прва група разлога се изражава кроз два момента. Члан 64. је укључен у део V, одељак III Конвенције (Престанак уговора и обустава њихове примене). *Differentia specifica* између ништавости уговора²² и престанка уговора лежи, *inter alia*, и у временском моменту односно тренутку настанка разлога који опредељује ништавост уговора или престанак важења уговора — док разлог ништавости постоји у тренутку закључења уговора било да је то странкама познато или не, разлог престанка дејства уговора настаје након закључења уговора, *ex post*.

Само увођење категорије интертемпоралног права у нацрт правила о уговорном праву је мотивисано жељом да се одредба о ништавости уговора супротних когентним нормама не тумачи ретроактивно, у смислу примене на уговоре који су закључени пре ступања на снагу конкретног правила когентне природе.²³

Разлози материјалне природе огледају се у дејству новонастале когентне норме. Дејство нове когентне норме огледа се у томе да сваки постојећи уговор супротан тој норми „постаје ништав и престаје”. Норме когентне природе су апсолутне обавезне снаге, правила којима имају бити саображени сви акти држава и међународних организација. Услед тога сваки акт чији је садржај супротан правилу *jus cogensa* бива ништав и незаконит.

Дејство новонастале когентне норме у односу на постојеће уговоре разликује се од дејства когентне норме у односу на уговор који је већ у време свог закључења био супротан тој норми. Док у потоњем случају когентно правило чини уговор ништавим *ab initio*²⁴, новонастало когентно правило лишава дејства уговор супротног садржаја од момента свог настанка. Дру-

²² Сукоб уговора са постојећим правилом *jus cogensa* узрокује ништавост уговора — в. фусноту 24.

²³ Н. Waldock, Fifth Report on the Law of Treaties, Doc. A/CN.4/183 and Add. 1—4, p. 25.

²⁴ То јасно произилази из члана 53. Конвенције који гласи: „Ништав је сваки уговор (A treaty is void; Est nul tout traité) који је у време закључења у супротности са неком принудном нормом општег међународног права...”

гим речима, не поништава га у строгом смислу већ забрањује његову даљу егзистенцију и извршење. Повлачи, дакле, разлику између стварања уговора одн. права садржаних у уговору и продужене егзистенције тих права. У том смислу члан 71(2) — Последице ништавости уговора који је супротан принудној норми општег међународног права — утврђује да кад један уговор постане ништав и престане применом члана 64. окончање уговора:

„а) ослобађа стране уговорнице обавезе да наставе са извршавањем уговора;

б) не дира ни у какво право, обавезу или правно стање страна уговорница који су настали извршавањем уговора пре његовог окончања. Међутим, та права, обавезе, или стања могу и даље опстати само у оној мери у којој њихово очување није само по себи у супротности са новом принудном нормом општег међународног права.”

Извесну забуну уноси формулација „постаје ништав и престаје”. Институти ништавости и престанка уговора се умногоме разликују како по узроцима тако и по дејству. Настанак нове норме когентне природе представља основ престанка уговора на бази примене правила објективног права. То јасно произилази из одредбе члана 71(2) Конвенције. Особеност престанка уговора услед појаве нове когентне норме огледа се у чињеници да настаје аутоматски, самом применом правних правила (*by operation of law; plein du droit*), независно од воље уговорница.

2) Како произилази из члана 31(3 с) Конвенције приликом тумачења уговора заједно са целином уговора водиће се рачуна, између осталог, и о одговарајућем правилу међународног права које се примењује у односима између страна уговорница. Поставља се питање да ли „свако одговарајуће правило међународног права...” значи правило међународног права које је било на снази у време закључења уговора или правно правило које важи у тренутку тумачења уговора?

Конвенција не даје јасан одговор на ово питање. Легислативна историја члана 31. указује на могућност и једног и другог тумачења.

У привременом нацрту из 1964. године стајало је да уобичајено значење које треба дати одредбама уговора има бити одређено у „светлу општих правила међународног права која су на снази у време његовог закључења”.²⁵ На 16. сесији Комисије формулација је критикована као недовољна и непрецизна, будући да изражава само један елеменат интертемпоралног права, тј. да се не бави питањем утицаја еволуције правних правила на тумачење одредаба уговора. Навођење само једног елемента интертемпоралног права довело би до постојања сумње о постојању другог елемента. *Inclusio unius exclusio alterius est*.

Tunkin је истакао да ако се правила међународног права уопште помињу, то „морају бити правила на снази у време

²⁵ Doc. A/CN.4/167 and Add. 1—3 (1964), para 11., com. to art. 69—71.

када уговор треба бити тумачен”.²⁶ Мисли се на Бечкој конференцији zaloжио за тумачење речи „релевантна правила међународног права” у смислу правила која важе у време тумачења уговора. Такво тумачење се, по његовом мишљењу, намеће у интересу међународне заједнице, с обзиром да се правни принципи и институције мењају протеком времена.²⁷

Мишљења смо да се приликом опредељивања да ли уговор тумачити на основу правила која су важила у време закључења уговора или, пак, правила на снази у време тумачења одн. примене уговора мора поћи од дистинкција на когентна и диспозитивна правила. Дилема се поставља једино у односу на потоња — у случају когентних правила релевантан је члан 64, тј. уговор се има тумачити у светлу когентног правила на снази у време тумачења уговора.

Ако је релевантно правило општег међународног права у моменту тумачења уговора диспозитивне природе, намера уговорница да концепт уграђен у уговор оквалификују као непроменљив довешће до тумачења уговора на бази правних правила која су важила у време закључења уговора. Правило садржано у уговору се, при томе, појављује као резидуално правило.

Уколико се уговорнице ни изричито ни прећутно о томе нису изјасниле, на органу је који тумачи уговор да одлучи о томе које ће право применити. Како је истакла Комисија у свом извештају Генералној скупштини Уједињених нација „коректна примена временског елемента нормално би била индичирана тумачењем одредбе у доброј вери”.²⁸ Такво тумачење не искључује релевантност правних правила на снази у време примене уговора. Посебно, ако се има у виду да опште правило тумачења садржано у пар. 1. члана 31. утврђује да уговор тумачи у складу са уобичајеним значењем које треба дати уговорним изразима у њиховој целини „и у светлости предмета и циља уговора”. Штавише, тумачење у светлости предмета и циља уговора може довести до исхода супротних оригиналној намери држава које су закључиле уговор. То посебно важи за легислативне уговоре услед значаја који имају са становишта изградње међународног правног поретка.²⁹ Права и обавезе садржане у таквим уговорима тумачили би се на начин који одговара еволутивном развоју међународног права. Стални суд међународне правде је у свом саветодавном мишљењу које се односило на

²⁶ Doc. A/CN.4/167 and Addenda, 870 meeting, para 64.

²⁷ United Nations Conference on the Law of Treaties, Official Records 1968 Session, p. 182.

²⁸ Reports of the Commission to the General Assembly (Doc. A/6309/Rev. 1; Part II, Report of the ILC on the work of its eighteenth session, Geneva, 4 May—19 July 1966, comm. to art. 27, par 16.

²⁹ О телеолошком тумачењу међународних уговора, в. Проф. Б. Јовановић, Телеолошко тумачење међународних уговора, Југословенска ревија за међународно право, 1/1957, стр. 1—14. Аутор, на основу анализе праксе Међународног суда и политичких органа УН, закључује да „аргументи којима се брани и образлаже телеолошка метода нису лишени сваке основе, нарочито ако се ради о тумачењу легислативних уговора”. — Стр. 11.

тумачење члана 15. параграфа 8. Пакта Друштва народа, декрета о држављанству издатих у Мароку и Тунису (Француска зона) демонстрирао примену интертемпоралног права. Дајући одговор на питање која су питања међународним правом стављена у искључиву надлежност уговорнице (члан 15. Пакта) Суд је истакао:

„Питање да ли се извесна ствар налази или не налази у оквиру искључиве надлежности државе је суштински релативно питање; оно зависи од развоја међународних односа. Тако, у садашњем тренутку развоја међународног права, питања држављанства су, по мишљењу Суда, у принципу унутар *domaine réservé*.“³⁰

Дакле, примена концепције интертемпоралног права могућа је и на основу одредби Конвенције о тумачењу међународних уговора. Међутим, за разлику од члана 64. Конвенције, по коме је примена те концепције несумњива и перемпторна, у случају члана 31. она постоји као могућност. Изгледа за трансформацију те могућности у стварност нису мали, нарочито када се тумаче легислативни уговори донети у интересу међународне заједнице као целине.

³⁰ P. C. I. J. Publications (1923), Ser. B, No. 4, p. 25.

Др Борис Визнер

Зареб

ПРИМЈЕДБЕ НА ЧЛАНАК Мр ЈОВАН ГУЦУЊЕ О „УСЛОВИМА ЗА ВРШЕЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАВАЊА ПРЕМА ЗАКОНУ О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА”

Наведени чланак објавио је мр Јован Гуцуња, судија Основног суда удруженог рада у Н. Саду, у броју 9—10 и 11 „Гласника” Адвокатске коморе Војводине, осврћући се при том на пет мјеста у биљешкама испод текста (фуснотама) на мој коментар Закона о обвезним (облигационим) односима у негативном, неповољном смислу, због чега сам се нашао принуђен да читаоцима овог уваженог правног часописа покушам објаснити право стање ствари о предметним мојим, наводно, неправилним правним становиштима.

1) На страни 25. броја 9—10 „Гласника”, говорећи о тзв. праву задржања у невољи или нужди (Notzurückbehaltungsrecht), мр Гуцуња наводи:

„У правној теорији постоји мишљење да се за вршење права нужне ретенције захтева да поверилац (ретинент) претходно није био упознат са чињеницом дужникове инсолвентности, или презадужености, пре него што је дужникова ствар, иначе погодна за ретенцију, дошла у његове руке (детенцију) или пре преузимања дужникове обавезе. Уколико је поверилац за ову околност, у означено време, знао, настали облигационоправни однос би остао на снази без права задржавања предмета. Поверилац не би постао ретинент, већ би морао вратити ствар дужнику, иако овај није у економско-финансијској или имовинској ситуацији која пружа озбиљне изгледе да ће повериочево потраживање, након доспелости, бити намирено (у фусноти се наводи стр. 1140. мог коментара).”

Затим се одмах наставља:

„Наш Закон о облигационим односима о овоме посебно и изричито не говори, на коју околност се у изложеном мишљењу указује, а, чини се, да ниједна одредба, којом се нормира право задржавања, не упућује ни на имплицитан закључак у том правцу. Стога би се изложено мишљење, за наше ново облигационо право, тешко могло прихватити. Чини се да такав приговор дужника не би могао добити судску заштиту.”

Ово становиште мр Ѓуцуње није прихватљиво ни правно основано.

Наиме, споменути приговор дужника — да му вјеровник-ретенент врати задржану ствар пошто је знао за дужникову инсолвентност у вријеме прије него што је његова ствар дошла у његове руке или прије преузимања дужникове обвезе — добит ће судску заштиту због тога што Закон о обвезним (облигационим) односима у ставу 2. члана 286. изричито и недвојбено (дакле, не имплиците — индиректно, већ експлиците — изричито и јасно) наводи: „Ако је дужник *постав* *неспособан* за плаћање, вјеровник може вршити право задржања иако његово потраживање није доспјело.“, а то значи — да дужникова инсолвентност треба да наступи *накнадно посл* *ије времена* доласка ретиниране ствари у вјеровникове руке, односно посл*ије* настанка дотичног обвезноправног односа и из њега извируће дужникове обвезе. — Управо због тога се и тражи за ваљаност нужне ретенције „вјеровниково претходно непознавање чињенице дужникове презадужености прије примитка предмета, односно прије преузимања дужникове обвезе, јер уколико би за то знао прије, настали обвезноправни однос остаје на снази без права задржања.“ (стр. 1140. коментара).

У противном случају, да је Закон навео: „Ако је дужник *био* *неспособан* за плаћање...“, тада вјеровник не би имао право задржања дужникове ствари. — Зашто? Због тога што је у том случају вјеровник, већ унапријед знајући за инсолвентност свог дужника, из одређених разлога, свијесно и вољно преузео на себе ризик двојбене наплате свог потраживања, или је, иначе, вољно изашао у сусрет дужнику да му помогне у невољи.

Сматрам, према томе, да не стоји онај навод: „Наш Закон о облигационим односима о овоме посебно и изричито не говори, на коју околност се у изложеном мишљењу указује, а, чини се, да ниједна одредаба, којом се нормира право задржавања, не упућује ни на имплицитан закључак у том правцу...“

2) Даље се на страни 27. истог броја „Гласника“ износи и ово: „Остаје отворено питање да ли предмети на којима се не може водити извршење (чл. 71. Закона о извршном поступку) могу бити предмет права задржавања. То је сасвим могуће у правним системима гдје се право задржавања третира само као средство принуде. Код нас је оно, међутим, и средство намирења. Постоје мишљења да се због тога на таквим стварима не може вршити право ретенције, јер та непленивост чини ствар таквом да се не може „изложити продаји“. (у фусноти се наводи стр. 1142. коментара).

Одмах даље се у чланку наставља:

„Овом мишљењу се могу упутити озбиљни критички аргументи, али, због недостајања експлицитног законског решења, тешко да би боље издржале критику и друге две могућности: да је и непленив предмет подобан да се на њему врши право задржавања или да се може задржати само ради принуде, а не

и ради намирења. Можда би ово последње решење било најправичније и најправилније."

Није ми јасно из којих разлога писац предметног чланка наводи оно — како се мојем мишљењу „могу упутити веома озбиљни критички аргументи“, међутим, „али, због недостајања експлицитног законског решења“ итд., кад Закон, наводећи у члану 287. „Изнимке“ у којима вјеровник нема право задржања, у ставу 2. изричито и експлицитно, па и императивно, прописује: „Он не може задржати... ни друге ствари које се не могу изложити продаји.“?

Због чега, с обзиром на изнијето, писац чланка сматра: „Остаје отворено питање да ли предмети на којима се не може водити извршење... могу бити предмет права задржавања.“?

3) Онда, говорећи о питању — да ли по вјеровнику ретенирана ствар мора бити дужникова ствар или то може бити и ствар која је власништво неке треће особе, па чак и властита вјеровникова ствар — писац чланка износи даље на страни 28. ово: „У правној теорији се разматра могућност ретенције ствари која припада трећем лицу или пак самом повериоцу.“ (да се у фусноти наводи стр. 1143. коментара). — Одмах даље се наставља: „По нашем мишљењу, ствар трећег лица која се налазила у државини дужника, а из ње дошла у детенцију повериоца би била подобна за ретенцију тамо где се то право третира само као средство принуде. Међутим, по нашем Закону се ни у ту сврху не би таква ствар могла задржати. Има ипак један случај када би то било могуће. Ако се ствар која не припада дужнику, него трећем лицу, задржава због обезбеђења трошкова које је поверилац имао у вези ње, тада је, у ствари, и то треће лице дужник, јер је повећана вредност његове ствари. Тада је дужник свако ко захтева ствар, па и власник, без обзира што није ни у каквом односу са повериоцем. Тако се губи приговор да то није дужникова ствар.“

Сматрам и тврдим да је писац чланка, оним наводом: „У правној теорији се разматра могућност ретенције ствари која припада трећем лицу или пак самом повериоцу.“, очито импутирао читаоцу како се у разматраном случају може, по мојем становишту, ретенција вршити и као средство принуде и намирења, што, међутим, не стоји, јер се на страни 1143. коментара наводи ово: „иако нови закон наводи као предмет права задржања само „неку дужникову ствар“, у правној се теорији, с много оправдања, поставља питање: да ли по вјеровнику задржана ствар мора безизнимно бити дужникова ствар или то може бити и ствар у власништву неке треће особе, односно, што више, да ли се може ретенирати и властита вјеровникова ствар? Не упуштајући се у полемике око ових питања, укратко би одговорили — да при том треба имати у виду становиште нашег новог закона о правним учинцима, правном дјеловању права задржања, по којем ретенција не служи само ради присиле дужника да према вјеровнику испуни своју обвезу него и као осигурање непосредне реализације вјеровникова потражи-

вања, јер се у ставу 1. чл. 286, додуше, наводи како вјеровник дужникову ствар „има право задржати је док му не буде исплаћено потраживање”, али се даље у члану 289. прописује да вјеровник, по основи права задржања, „има право да се наплати из њезине вриједности”, па, имајући то у виду, произлази — да се ствар која је власништво треће особе а не дужника може успјешно задржати само ради евентуалне присиле дужника да испуни вјеровничково потраживање али не и ради наплате из њезине вриједности, док би то било могуће у односу према трећем власнику ствари само онда уколико вјеровник-ретинент задржава његову ствар због још неизвршене наплате повећања њезине вриједности (јер на пр. тражи трошкове за њезин поправак), у којем случају постоји тзв. материјални конекситет... из истих разлога се по нашем закону не може вршити право задржања ни властите ствари вјеровника, пошто се право наплате из задржане ствари може извршити само на туђој а не властитој ствари, а уколико би пак дошло до таквог случаја да вјеровник из двострано наплатног обвезног уговора задржава своју ствар ради присиљавања суконтрахента да и он са своје стране истовремено испуни своју обвезу, тада се уопће не ради о праву задржања него о тзв. приговору неиспуњена уговора (*exceptio non adimpleti contractus*), о којем се говори у прописима члана 122. и 123. . .”

Према томе, не стоји тврдња да по мојем мишљењу постоји „могућност ретенције ствари која припада трећем лицу или пак самом повериоцу”, већ заузимајем становиште по којем би се ствар неке треће особе могла успјешно ретинирати само ради евентуалне присиле дужника, али не и ради наплате из вриједности дотичне ствари.

Коначно, и др Радмило Лоренц, који је, колико ми је познато, написао код нас једино постојећу књигу о праву задржања, наводи у „Енциклопедији имовинског права и права удруженог рада”, из 1978, на стр. 1277, тома другог, и ово: „Међутим, у цивилној области могућа је ретенција и сопствене ствари и ствари трећег лица, под различитим условима.”

4) Затим, на страни 29. предметног чланка се наводи: „Закон о облигационим односима сматра битним да ствар није изашла из дужникове државине против његове воље, што значи, да је изашла са његовом приволом. Стога се у одредби чл. 287. ст. 1. наводи да поверилац нема право задржавања кад дужник захтева да му се врати ствар која је изашла из његове државине против његове воље.”

О томе се на страни 1141. и 1142. коментара наводи: „још увијек може постојати неприкладност предмета за право задржања, јер закон у члану 287, износећи „Изнимке” од вршења права задржања, прописује како вјеровник, ипак, неће имати право задржања онда: кад дужник захтијева да му се врати ствар која је изашла из његова посједа против његове воље, или кад захтијева да му се врати ствар која је предана вјеровнику на чување или на послугу. — Онај законски навод да је

ствар изашла из дужниковог посједа „против његове воље” потребно је схватити у најширем смислу, не само кривичноправно већ и грађанскоправно недопуштено прибављање досадашње детенције дужникове ствари. Дакле, не само њезино прибављање путем крађе, пријеваре, самовлашћа и сличног, него и путем свих апсолутно и релативно ништавих правних послова.”

Но, писац чланка у вези овог питања даље наводи на споменутом мјесту и ово: „На основу изложеног сматрамо да не би стајао закључак да овај законски навод треба схватити најшире, не само као „кривичноправно већ и грађанскоправно недопуштено прибављање досадашње детенције дужникове ствари.” (а у фусноти се наводи стр. 1142. коментара).

Није ми јасно због чега и по основи чега се износи оно „сматрамо да не би стајао закључак”, кад тај закључак постоји и правилан је, једино што је писац чланка на у коментару изнијето само надовезао: „По нашем позитивном праву, увек је битан услов излазак ствари из државине дужника са његовом приволом, не против његове воље, док начин прибављања у детенцију повериоца не мора увек бити битан услов за вршење права задржавања. То значи да се може десити да ствар изађе из државине дужника његовом вољом, али да у детенцију повериоца дође, не увек вољом дужника, већ и против његове воље...”

Ова пишчева надопуна је, свакако, корисна и оправдана, али се, ипак, не треба наводити на моју адресу „сматрамо да не би стајао закључак”, јер, како рекох, тај закључак стоји, само кад би се у мој коментар ставило у потпуности све што се ставити може и треба, тада тај коментар не би обухваћао само преко 3000 страница, већ, можда, чак и преко 6000 страница (а ради се, тако рећи, о првом коментару ове врсте у нас).

5) Коначно, у вези изнијетог мало прије под 3), тј. да ли по вјеровнику ретинирана ствар мора бити дужникова или то може бити и власништво неке треће особе, па и самог вјеровника, писац чланка се у даљњем броју 11 „Гласника”, на страни 26. и 27, осврће на „Заштиту од захтева трећих лица” и износи и ово: „Посебно је питање ако је треће лице већ било власник задржане ствари у моменту када је она дошла у детенцију ретинента. Дакле, ретинирана ствар није „дужникова ствар” (чл. 286. Закона о облигационим односима). До овога ће доћи када ствар трећег лица (власника), која се налазила у државини дужника (невласника), из те државине доспе у детенцију повериоца. По нашем мишљењу, овде није било услова за вршење права задржавања, па ретинентово одбијање да таквом трећем лицу преда ствар не би било правно заштићено.” (при том се у фусноти наводи како ја заузимам супротан став у коментару на страни 1154, полазећи од принудне функције права задржања).

По овом питању се на страни 1154. коментара наводи:

„При овом разматрању правног дјеловања права задржања према трећим особама, такођер је потребно разликovati правни

учинак као правно средство принуде и правно средство намирења.

Уколико се ради о ретенцији као правном средству присиљавања дужника да чим прије испуни своју обвезу, тада ово право има исти правни учинак и према свим трећим особама, тј. постоји правом заштићено одбијање ретинента да им преда задржану ствар, без обзира да ли је тај захтјев предаје потекао од стране оних осталих дужникових вјеровника или од стране власника задржане ствари, који истовремено није ретинентов дужник.

Ако пак право задржања врши функцију намирења из вриједности задржане ствари, тада је, у погледу правног учинка, потребно разликовати власника задржане ствари од осталих дужникових вјеровника који такођер траже намирење својих потраживања из задржане ствари.

Док, наиме, у односу на власника задржане ствари, који истовремено није вјеровников дужник а захтијева од ретинента предају своје ствари, правни учинак права задржања остаје исти као и досад, тј. ретенција и даље задржава правни учинак правно заштићеног одбијања предаје његове ствари, дотле се њезин правни учинак у односу на остале дужникове вјеровнике у потпуности губи, јер се ради о реализацији ретинентова права да се у извршном поступку из задржане ствари „наплати из њезине вриједности на исти начин као заложни вјеровник” (чл. 289), чиме се досадашње право задржања претвара и изједначаје са заложним правом...

Према томе, не прихваћам становиште — да у случају „ако је треће лице већ било власник задржане ствари у моменту када је она дошла у детенцију ретинента... овде није било услова за вршење права задржавања, па ретинентово одбијање да таквом трећем лицу преда ствар не би било правно заштићено”, а то због тога — што се онај наведени цитат из мог коментара: „у односу на власника задржане ствари, који истовремено није вјеровников дужник а захтијева од ретинента предају своје ствари... ретенција и даље задржава правни учинак правно заштићеног одбијања предаје његове ствари...” — односи на *посједовну заштиту* савјесног вјеровника-ретинента према свима (*erga omnes*), пошто се право задржања треба схватити као једно стварно право на туђој ствари (*ius in re aliena*), због чега се на даљњој 1155. страни коментара и износи:

„Размотрени правни учинци права задржања (*effectus ius retentionis*) по нашем новом закону, посебно онај — да ретиненту припада право одбијања предаје задржане ствари не само у односу на дужника него и према свим осталим његовим вјеровницима, па чак и према власнику те ствари (у чем се очигледно указује дјеловање овог права *erga omnes*), — упућује на закључак да је право задржања *по својој правној природи стварно право* (*ius in re*), а не неко обвезно право (*ius ad rem*), иако би, сматрамо, било правилније третирати га као једно самостално стварно право на туђој ствари (*ius in re aliena*), у многome слич-

но заложном праву, чија се специфичност огледа у томе — што у случају напада на ово право путем тужбеног захтијева поднијетог од стране дужника ради предаје задржане ствари припада ретиненту, као титулару тог субјективног права, дилаторни, одлажући приговор или протутужба због доспјелог а неиспуњеног потраживања, док му према осталим трећим особама, укључујући и власника задржане ствари, припада *заштита путем посједовне тужбе*."

Толико сам, ето, хтио изнијети поводом предметног чланка мр Гуцуње, сматрајући да његова критика у односу на мене није објективно правно оправдана, но, при том сам се сјетио оне изреке Churchilla: „Не замјеравам критици чак ни када се због оштрине за неко вријеме растаје са стварношћу."

ПРАВНА ПРАКСА

ИЗ БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ

ОВЛАШЋЕЊЕ ВЛАСНИКА ЗГРАДЕ ОПТЕРЕБЕНЕ ПРАВОМ ПЛОДО- УЖИВАЊА НА РУШЕЊЕ

Према правним правилима имовинско право плодоуживања као лична службеност садржи овлашћење потпуног коришћења ствари, али чувајући њену супстанцију. За измену њене супстанције овлашћен је носилац права својине (које право то овлашћење садржи), под одређеним условима у случају оптерећености ствари правом плодоуживања. Ти услови у оваквим ситуацијама јесу нужност за мењање ствари и обавеза власника на таквој истој али измењеној ствари (која по својим својствима битно не ограничава право плодоуживања) остане право уживања досадашњег носиоца тога права. За решавање таквог имовинско-правног односа власника непокретности према носиоцу службености над тим непокретностима надлежан је редовни суд у смислу чл. 1. ЗПП, а не надлежна општинска грађевинска инспекција.

Из образложења:

Правоснажном пресудом првостепеног суда усвојен је тужбени захтев тужиоца, те је тужена дужна трпети да тужилац поруши стару и изгради нову стамбену зграду, тако што ће тужена и даље задржати право уживања до удаје на тим непокретностима. Другостепени суд је својом пресудом одбио жалбу тужене и првостепену пресуду потврдио.

Пресудом Врховног суда Војводине одбијена је као неоснована ревизија тужене. У разлозима ове пресуде наводи се следеће:

Нижестепени судови су пошли од утврђених чињеница да су странке брат и сестра, тужилац је власник ових некретнина, а тужена на истима има право уживања до удаје. Стамбена зграда је влажна и склона паду, а адаптација се не може извршити. Тужилац жели да исту зграду поруши и направи нову с тим да и на новоподигнутој згради тужена остане носилац права уживања до удаје, а тужена се противи рушењу.

Није основано мишљење у ревизији да је почињена битна повреда одредаба парничног поступка, јер да суд није апсолутно стварно надлежан да одлучује о овом захтеву, него општинска грађевинска инспекција као управни орган у смислу чл. 37. ст. 3. чл. 41. Одлуке о локацији објекта, пројектовању и грађењу објеката грађана и грађанско-правних лица.

Наиме, наведеним пресудама суда решен је овај спорни имовинско-правни однос између странака у смислу чл. 1. ЗПП. Дозвољавање решења ове стамбене зграде ограничава се на то да се даје тужиоцу као власнику права рушења у односу на тужену с обзиром на њено имовинско право плодоуживања на овој згради, тј. да му она то не може спречити и да на ново сазидању стамбеној згради има ово њено право остати. То значи да се овим пресудама не дира у право општинске грађевинске инспекције које она по наведеној одлуци има, као и да исти орган управе не би био надлежан да одлучи о спорном имовинско-правном односу између парничних странака.

(Пресуда Врховног суда Војводине, посл. бр. Рев. 296/79)

ЗАСТАРЕЛОСТ

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА ИЗ УГОВОРА О КООПЕРАЦИЈИ

Потраживање оштећеног за накнаду штете због непотпуног извршења обавеза из уговора о кооперацији проузроковане услед умањеног приноса кукуруза, јер је засејано семе слабо никло, не застарева за три године по чл. 19. Закона о застарелости потраживања, јер се ту и не ради о штети која је настала деликатним понашањем вршиоца услуга сејања. Потраживање такве штете застарева за време одређено за застарелост саме уговорне обавезе. Обавеза пак из уговора о кооперацији — о производњи кукуруза према чл. 14. Закона о застарелости потраживања застарева за 10 година.

Из образложења:

Првостепеном пресудом делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца те је тужени обавезан да тужиоцу плати утужени износ од 6966,80 дин. са 8% камате, док је вишак тужбеног захтева од 2% камате на износ од 5.167,50 дин. одбијен. Такође је одбијен и приговор пребијања туженог до висине тужбеног захтева. Побивањем другостепеном пресудом одбијена је жалба туженог и првостепена пресуда потврђена. Тужени је против другостепене пресуде изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, те је ревизиони суд нашао да је његова ревизија основана из следећих разлога:

Првостепени и другостепени суд су закључили, да тужени дугује тужиоцу утужени износ за репродукциони материјал (семе, ђубриво) и услуге (орање и др.), из уговора о производњи јечма у економској 1972/1973. год., те да је неоснован тужеников приговор застарелости утуженог потраживања, пошто ово потраживање застарева за 10 година према чл. 14. Закона о застарелости потраживања.

Међутим, исти судови су погрешно применили материјално право закључивши да је основан приго-

вор тужиоца, да је застарело потраживање туженог за накнаду штете, које је потраживање тужени истакао у приговору пребијања, а коју је штету према тврђњи туженог проузроковао тужилац тиме што није у целости извршио своју уговорну обавезу сејање кукуруза из уговора о производњи кукуруза у 1970, 1971. и 1972. години, тако да је умањен принос због тога што кукуруз није никао у више редова. Наиме, потраживање накнаде ове штете не застарева за три године, по чл. 19. Закона о застарелости потраживања, као што погрешно сматрају првостепени и другостепени суд, јер се не ради о штети која је настала деликатним понашањем. Ради се о штети која је према тврђњи туженог настала неизвршењем уговорне обавезе, а потраживање накнаде такве штете према чл. 19. ст. 3. истог Закона застарева за време одређено за застарелост те обавезе. Обавезе из уговора о производњи кукуруза према чл. 14. Закона о застарелости потраживања застарева такође за 10 година, па стога и накнада штете због неизвршења тога уговора, тј. накнада штете коју је тужилац истакао у приговору пребоја, такође застарева за 10 година.

Из истог следи да је погрешно мишљење другостепеног суда да не долази у обзир примена чл. 19. ст. 3. Закона о застарелости потраживања, јер да потраживање тужиоца и потраживање туженог не произилазе из истог правног односа.

Првостепени суд је на основу исказа саслушаних сведока и исказа сталног судског вештака дипл. инг. истина утврдио чињенично стање на коме се заснива захтев туженог истакнутог у приговору пребијања, али се тужилац о том чињеничном стању није изјаснио, нити на рочишту пред првостепеним судом (задовољавајући се истакнутим приговором застаре), нити му је силом околности пружена могућност да га напада правним лековима (пошто су нижи судови прихватили његов приговор). Стога му примена чл. 254. ст. 2. тач. 7. ЗПП треба ову могућност пружити. Истовремено се указује, да је тиме чињенично стање на коме се заснива захтев

туженог у приговору пребијања непотпуно утврђено.

(Врховни суд Војводине, Решење Рев. 236/79)

КАМАТЕ

СУПРУЖАНСКО ИЗДРЖАВАЊЕ И КАМАТА

На доспеле и неплаћене оброке супружанског издржавања тражиоцу издржавања припада камата од 7,5%.

Из образложења:

Првостепеном пресудом разведен је брак између парничних странака закључен 6. IX 1959. године кривцом тужиоца — против туженог. Одбијен је захтев да се брак разведе и кривцом тужене — против тужитељице и захтев тужене као против тужитељице да се брак разведе искључивом кривцом тужитеља — против туженог. Тужилац — против тужени је обавезан да туженој — против тужитељици на име супружанског издржавања плаћа месечно по 600.— дин., а вишак преко досуђеног износа па до 2.000.— дин. на име супружанског издржавања је одбијен.

То жалби тужене — као против тужитељице другостепени суд је делимичним уважањем жалбе првостепену пресуду преиначио, тако што се тужилац — против тужени обавезује да досуђене износе супружанског издржавања још 7,5% и то за сваки месечни износ од дана када је у обавези да износ исплати.

Другостепена пресуда заснована је на следећим разлозима:

Основано тужена у жалби истиче да је првостепени суд погрешно што на досуђене износе није признао и камату. Тужилац је у обавези да одређене новчане износе даје на име издржавања. Ако он није давао исте или не даје у року, значи да је у доцњи и да се неосновано служи новцем који припада повериоцу па је сада у обавези да на те износе плаћа и камату од 7,5%.

(Врховни суд Војводине пресуда Посл. бр. Гж. 206/79)

РАСКИД УГОВОРА

РАСКИД ДАРОВНОГ УГОВОРА ЗБОГ ГРУБЕ НЕБЛАГОДАРНОСТИ

Не може сваки ситнији недозвољени поступак обдареног бити третиран као основа за раскид уговора о поклону. Према правним правилима имовинског права само груба неблагодарност може бити основ за рабање таквог права у корист дародавца. Реакција обдареног ма и у форми лаког кривичног дела не може представљати тежи облик неблагодарности уколико је та реакција исфорсирана претходним упорним поступцима дародавца.

Из образложења:

Пресудом првостепеног суда која је потврђена пресудом другостепеног суда одбијен је тужбени захтев тужиоца као поклонодавца са којим је тражио да се раскине уговор о поклону непокретности и да се тужени као поклонопримци обавезу да испразне стамбене просторије у којима станују.

Тужилац је против другостепене пресуде изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права и битних одредаба парничног поступка.

Према наводима ревизије погрешна примена материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка састоје се у томе што из чињеничног стања каквог је утврдио првостепени суд произилази другачија правна оцена о правној природи спорног уговора те што из утврђених чињеница произилази да је тужени крив за нереализацију закљученог уговора пошто је према тужиоцу као поклонодавцу испољио грубу неблагодарност.

Ревизиони суд је пресудом ревизију тужиоца као неосновану одбио из следећих разлога:

Не стоји навод ревизије да из утврђених чињеница у првостепеној пресуди следи основаност његовог тужбеног захтева за раскид његовог даровног уговора због неблагодарности. Напротив, из утврђених чињеница у првостепеној пресуди следи да је тужилац био тај који је предузимао све могуће да изазове туженог и створи стање које би му омогућило раскид уговора. Не може сваки ситнији

недозвољени поступак обдареног бити третиран као основ за раскид уговора.

(Врховни суд Војводине Пресуда Рев. 339/79)

Ако је на основу уговора о доживотном издржавању била уговорена заједница живота између уговорних страна, свако од уговорних страна може захтевати раскид тог уговора било зато што је даљи заједнички живот постао неподнош-

љив, било зато што противна уговорна страна не извршава своје уговорене обавезе. У првом случају ради се строго о личном праву које не прелази ни на наследнике умрле странке па ни на било којег другог правног следника. У другом случају ради се о имовинском праву које прелази на наследнике као универзалне сукцесоре умрле уговорне стране, па наследници могу тражити раскид таквог уговора.

(Врховни суд Војводине Пресуда бр. Рев. 335/79)

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

Управни одбор Адвокатске коморе Војводине, на седници одржаној 23. новембра 1979. године, донео је следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника Управног одбора и секретара Управног одбора о раду органа Коморе између две седнице.

2) Узет је на знање извештај благајника Управног одбора о стању финансијских средстава Адвокатске коморе Војводине на дан 23. новембра 1979. године, и донета је одлука да се предложи Дисциплинском тужиоцу Адвокатске коморе Војводине да против 14 адвоката који дуже времена не удовољавају својим обавезама које проистичу из чланства према Комори покрене дисциплински поступак.

3) Узет је на знање извештај секретара Управног одбора да је радна заједница администрације Адвокатске коморе Војводине сходно прописима Уредбе о начину евидентирања, класификацији архивирања и чувања регистарског материјала објављеној у „Службеном листу САПВ” бр. 12/78. и Уредбе о канцеларијском пословању објављене у „Службеном листу Војводине” бр. 17/78. довршила рад на сређивању архивске грађе од 1921. године закључно са 1978. годином и формирана је Архивска књига и извод из исте достављен надлежном Архиву.

Управни одбор одлучио је да се сва Архива Адвокатске коморе Војводине трајно чува у посебној просторији у Комори.

4) Управни одбор за учеснике проширене седнице Привредног и парничног одељења Врховног суда Војводине која се одржава 26. XI 1979. године одредио је Варади Имреа, адвоката из Зрењанина, члана Управног одбора.

5) Управни одбор задужио је Комисију за сарадњу са Самоуправном интересном заједницом пензијског и инвалидског осигурања Војводине да као носилац посла у сарадњи са Комисијом за праћење примене Друштвеног договора, Комисијом за прописе и правну праксу и референтом за сарадњу са Општинским организацијама адвоката, сачини Анализу примене Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање општедруштвених и заједничких потреба до 31. марта 1980. године.

6) Управни одбор задужио је Комисију за прописе и правну праксу да оствари потребне контакте у циљу прибављања Билтена судске праксе Врховног суда Војводине за све адвокате на територији наше Покрајине.

7) Управни одбор задужио је Комисију за доделу Плакета са захвалницом и Повеља да размотри да ли постоје потребе за изменама и допунама Правилника о додели Плакета са захвалницом и Повеља.

8) Управни одбор разматрао је Анализу о стању и актуелним проблемима адвокатуре и других видова правне помоћи сачињену од стране Савезног секретаријата за правосудје и примедбе на Анализу сачињене од стране Радне групе Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије и одлучио да своје мишљење и примедбе достави Савезу.

9) Управни одбор донео је одлуку о прихватању договора друштвених организација и удружења грађана САП Војводине о планирању и координирању међународне сарадње, који је Адвокатској комори доставио ССРНВ Секција за спољну политику и међународне односе и за потписника одредио председника Управног одбора друга Боровија Јекића.

10) Управни одбор одлучио је да „Гласник“ Адвокатске коморе Војводине излази и у 1980. години. Претплата на „Гласник“ остаје непромењена; износиће 360.— динара, а појединачни број ван претплате 35.— динара.

11) Решењем број 286/79. уписује се у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Литричин Добривој са седиштем адвокатске канцеларије у Кикинди, у Ул. „7. јула“ бр. 114 са даном 1. XII 1979. године.

12) Решењем број 250/79. уписује се у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине Прћић Миливој, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, у Ул. М. Гупца бр. 9/а са даном 1. I 1980. године.

13) Решењем број 299/79. Јовановић Михајло, адвокат у Руми, разрешава се дужности преузимаоца адвокатске канцеларије Гајић Душана, која му је одређена решењем Адвокатске коморе Војводине број 309/76. од 30. јуна 1976. године.

14) Решењем број 292/79. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминулог Златар др Јеремије, адвоката у пензији из Новог Бечеја, који је преминуо 6. новембра 1969. године и посмртнину исплати удовици преминулог Златар др Јеремије.

15) Решењем број 293/79. брише се из Именика адвоката Видаковић Људевит, адвокат у Суботици, са даном 21. новембар 1979. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије на територију Одвјетничке коморе Хрватске.

16) Решењем број 290/79. брише се из Именика адвокатских приправника Малешев Косана са адвокатско-приправничком вежбом код Комленовић Вељка, адвоката у Новом Саду, са даном 4. XI 1979. године, јер адвокат нема потребе за уношљавањем адвокатског приправника.

Управни одбор

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 21. децембра 1979. године, донета су следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника Управног одбора и секретара Управног одбора о раду органа Коморе између две седнице.

2) Управни одбор закључком је обавезао администрацију Коморе да свим члановима Управног одбора достави предлог Комисије за статутарна и нормативна акта за доношење статутарне одлуке о изменама и допунама Статута Адвокатске коморе Војводине ради реализације и иницијативе друга Тита о начину руковођења, да би чланови Управног одбора дали мишљење и евентуалне предлоге на следећој седници.

3) Управни одбор наложио је администрацији Коморе да извештај Комисије за кадрове достави свим Општинским организацијама адвоката ради упознавања и давања сугестије у вези попуњавања редова адвоката нарочито припадницима народности Војводине.

4) Управни одбор овластио је председника Јекић Боривоја да на седници Председништва Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије 22. XII 1979. године инсистира да се примедбе сачињене од стране радне групе Савеза на Нацрт анализе о стању и проблемима адвокатуре Савезног секретаријата за правосудје уз извесне ограде у целости прихвате, те да се у материјал који ће бити изнет пред Савезну скупштину угради Анализа коју је прихватила Скупштина САП Војводине.

5) Управни одбор је једногласно донео План прихода и расхода за 1980. годину и исти упућује скупштини на усвајање. План прихода и расхода објавиће се у скупштинском материјалу.

6) Решењем број 309/79. уписује се у Именик адвоката Перовић Божидар, са седиштем канцеларије у Србобрану, Ул. Карађорђева бр. 34 са даном 1. I 1980. године.

7) Решењем број 312/79. уписује се у Именик адвоката Јухас Антал, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачкој Тополи у Ул. Петефи бригаде бр. 16 са даном 1. I 1980. године.

8) Решењем број 317/79. уписује се у Именик адвоката Кишпалко Иван са седиштем адвокатске канцеларије у Србобрану, Ул. Дожа Берћа бр. 33 са даном 10. I 1980. године.

9) Решењем број 320/79. брише се из Именика адвоката Максимовић Драгослава, адвокат у Панчеву, са даном 31. XII 1979. године, због пресељења седишта своје адвокатске канцеларије у Земун — на територију друге коморе.

10) Решењем број 332/79. узето је на знање да Мандић Слободан, адвокат у Новом Саду са 1. I 1980. године пресељава седиште своје адвокатске канцеларије из Новог Сада у Темерин, Ул. М. Тита бр. 461.

11) Решењем број 313/79. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминулог Цветковић Младена, адвоката у пензији из Сремске Митровице, који је преминуо 4. XII 1979. године и посмртнину исплати удовици преминулог, Цветковић Јелки, професору у пензији из Сремске Митровице, Трг братства и јединства бр. 17.

12) Решењем број 316/79. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминулог Рудић Ивана, адвоката у пензији из Суботице, који је умро 25. XI 1979. године и посмртнину исплати удовици преминулог Рудић Магдалени из Суботице, М. Вуковића бр. 7/I.

13) Решењем број 307/79. брисан је из Именика адвоката Дражић Исак, адвокат у Кикинди, са даном 30. XI 1979. године, због пензионисања.

14) Решењем број 331/79. брише се из Именика адвоката са даном 28. XII 1979. године Петерка др Јосип, адвокат у Новом Саду, због пензионисања. За преузимаоца адвокатске канцеларије Петерка др Јосипа, одређује се Поповић Вукадин, адвокат у Новом Саду, Шумадијска бр. 1. Узето је на знање да Петерка др Јосип, задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

15) Управни одбор именовао је: Комисију за попис благајне у саставу: Новаковић Никола, Алимпић Катица и Зоран Вучевић, и Комисију за попис основних средстава у саставу: Бељански Слободан, Јовић Марија и Поповић Драгољуб.

Управни одбор

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Јован Л. Јерковић, Противизвршење (реегзекуција) — — —	1
Иван Кркљуш, Упућивање на парницу наследника — — —	13
Др Adam Vass, Питање састава грађанско-жалбеног већа вишег суда након доношења Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима САПВ — — —	16
Др Миленко Крећа, Примена концепције интертемпоралног права у Бечкој конвенцији о уговорном праву од 1969.	18

ПОЛЕМИКА

Др Борис Визнер, Примједбе на чланак мр Јована Гуцуње о „Условима за вршење права задржавања према Закону о облигационим односима” — — — — —	28
--	----

ПРАВНА ПРАКСА

Из Билтена судске праксе — — — — —	35
------------------------------------	----

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора — — — — —	39
--------------------------------------	----

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашковић
судија Врховног суда Војводине

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосудје и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићин*, секретар Покрајинског друштвеног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судија Врховног суда Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у Новом Саду, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријеци, *Душан Шипка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник:

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулетић*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Мирослав Здељар*, адвокат у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Вишег суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/І. — Телефон: 29—459. Годишња претплата 360.— дин. за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 35.— дин. Тек. рачун 65700-678-2047. Ручкописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 418—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослободена основног и посебног пореза на промет.

РО Штампарија „Будућност“, Шумадијска 12, Нови Сад

